

¿QUI ÉS NEGRE, A SUD-ÀFRICA?

Viure en «apartheid»

Una persona blanca, a Sud-àfrica, «és una persona que és generalment considerada una persona blanca. Una persona africana és una que ho és de fet o que així és considerada generalment, com a membre de qualsevol raça aborigen.» Ho diu la Constitució, «en obediència a Déu omnipotent».

Santi Soler

No cal explicar com és una campanya de boicot a l'*apartheid* sud-africà: Reagan desautoritzat pels seus parlamentaris de tots els partits, debats a l'ONU, Thatcher renyada per la reina, fracàs dels Jocs d'Edimburg, Winnie Mandela inaugurant una escultura en homenatge al seu marit pagada per la municipalitat de Londres, la CEE, la Commonwealth, declaracions del bisbe Desmond Tutu, total fracàs de les gestions del ministre d'Exteriors anglès a Sud-àfrica i Zàmbia, campanya «Art contra *apartheid*», declaracions diverses, han omplert els informatius dels darrers mesos. Però, si tothom sap què vol dir «boicot a l'*apartheid*», la majoria desconeix, en canvi, el grau d'irracionalitat que l'*apartheid* comporta, què vol dir exactament viure en *apartheid*.

Cal dir que l'*apartheid* —que els *afrikaners* o blancs sud-africans anomenen «desenvolupadament separat»— és el programa que el Partit Nacional, creat pel general boer Hertzog en 1912, propugnava i que s'aplica especialment a partir de guanyar les eleccions de 1948, un fenomen bàrbar nascut al segle XX, una con-

cepció retrògrada aplicada amb la més moderna tecnologia. Les referències a un passat colonial (de mitjans del segle XVII a tot al llarg del XIX) no són gaire vàlides: Hi hagué genocidis mitjançant el fusell, la Bíblia, el whisky i, especialment, la verola, i les

malalties venèries, com en totes les empreses colonials europees, un racisme brutal però gens «separat».

Perquè l'*apartheid* ve simbolitzat per uns rètols de blancs i no-blancs («Europeans-Blankes», per dir-ho en anglès i en *afrikaan*, i «Non Europeans-Nie Blankes») que trobeu pertot arreu: en tota mena de portes, a l'aeroport d'arribada, als trens, a les sales d'espera de les estacions, als autobusos, als taxis, als restaurants, als telèfons públics, als urinaris, les bústies, les taquilles i els bancs del carrer; la prohibició de la convivència entre races s'estén als hospitals (tret d'urgències justificables), a les hores dels serveis religiosos del diumenge, a les sales de te, de ball, als cines, a les platges, als camps d'esports (segregació entre jugadors i també entre públic: és a dir, camp de futbol sols de públic blanc); prohibició de relacions carnals mixtes, diaris estil tebeo només per a negres, cervesa només per a negres («Bantu Beer»), prohibició del

La lletra de la llei

Santi Soler

—En obediència a Déu Omnipotent i a la Seva Santa Paraula, el poble dels *afrikaners* confessa el seu destí nacional, com a incorporat en el seu passat voortrecker, per al desenvolupament cristià de Sud-àfrica, i per aquesta raó accepta la Constitució Republicana, que substitueix totes les lleis existents que s'hi oposen, i sobretot la total abolicció de la sobirania britànica sobre els subjectes britànics dintre la República. Aquesta es basa en una Fundació Nacional-Cristiana i, per tant, confessa com a tipus de govern de l'estat en primer lloc els principis de justícia de les Sagrades Escripures (Constitució, art. 1 i 2).

—Una persona blanca és: a) una persona que, d'aspecte exterior és amb tota evidència una persona blanca i que no és generalment considerada com a persona mestissa o, b) que és generalment considerada com a persona blanca i que no és amb tota evidència no blanca quant al seu aspecte exterior, però això no inclou tota persona que lliurement i voluntàriament admet que és de descendència africana o mestissa, llevat que no sigui provat que tal apreciació no es basava en una realitat. Un africà és una persona que ho és de fet o que és generalment considerada com a membre de qualsevol raça aborigen o tribu d'Àfrica. Una per-

Dalt, manifestació pacifista. A l'esquerra una mostra del règim d'«apartheid»: «Blancs» a l'esquerra; «No blancs», a la dreta.

jazz negre sud-africà (el «kwila»), dels cantants estrangers que pretenen actuar per a un públic multiracial.

Bàsicament, les lleis que constitueixen el cos de l'apartheid són cinc, i totes de postguerra: Llei de Supressió del Comunisme (1950), Llei de Seguretat Interna (1982), Llei de Seguretat Pública (1953), Llei sobre Organitzacions Il·legals (1960) i Llei sobre el Terrorisme (1967). En la primera, el «comunisme» queda definit com qualsevol mena d'ideologia no partidària de l'apartheid (per exemple, les esglésies cristianes, els moviments de protesta no-violents, el pacifisme...);

la del 82 substituï a aquesta llei i l'esmena a les lleis sobre criminalitat; la següent és per proclamar estats d'excepció fins a dotze mesos, prorrogables en diverses zones; les dues darreres són les que feren il·legal el Congrés Nacional Africà (ANC), els sindicats obrers i d'estudiants, i la d'empresonament sense judici, per cinc anys prorrogables, per causar «dificultats a l'administració» (on no es tracti de lluita armada). El període de les lleis és, doncs, entre quatre i trenta-i-tants anys, fase 1950-1982, ara mateix.

És vàlid, doncs, encara, reproduir el que la periodista Ània Francos es-

crivia el 1966 en un reportatge (camuflat de visita turística) titulat «Sud-àfrica, nazisme i apartheid»: el criteri sobre qui és blanc o no, és totalment arbitrari: «Em recordo d'haver llegit que quan el Parlament sud-africà votà, el 1950, la nova llei racial que obligava a l'empadronament en funció de criteris racials, hi hagué desenes de milers de persones (particularment a Capetown, on viuen quasi tots els mestissos) que no sabien si eren blancs o *colored*. Pregunto a la jove que m'atén la manera de saber si un és veritablement blanc. 'És molt senzill —em respon—. La llei diu: un blanc és una perso-

na que aparentment ho és (o que generalment és acceptada com a tal), però no inclou una persona que, per bé que aparentment ho sigui, generalment és acceptada com a *colored*'. Em pregunto si aquesta noia no ha perdut l'enteniment. Però me n'adono que sóc jo la qui li dec semblar una pobra d'esperit, ja que continua:

'Per exemple, els xinesos són considerats com a *colored* i els japonesos com a blancs'. Li pregunto el perquè. M'explica que els japonesos no són veritablement grocs i que, a més, només en són un centenar. 'En canvi, tenim una comunitat xinesa de més de

sona mestissa és una persona que no és ni una persona blanca ni una persona africana.

—Una persona blanca que viu en una vila i utilitza a casa seva els serveis d'un africà per a un treball de fuster, de paleta, d'instal·lació elèctrica o per tot altre treball especialitzat, comet un delictes, llevat que hagi obtingut una autorització especial del ministre de Treball.

—Si no és que té una autorització especial, un professor africà negre comet un delictes en donar una conferència en una associació de blancs que l'ha convidat precisament a fer-ho.

—Tot home solter que d'aspecte exterior és amb tota evidència o generalment considerat i reputat com a persona blanca i que intenta tenir re-

lacions carnals amb una dona que no és amb tota evidència i d'aspecte exterior blanca, o considerada i reputada com a tal, és culpable d'un delictes i pot ser castigat amb pena de presó i de treballs forçats d'una durada de 7 anys, en no poder provar de manera satisfactòria davant el tribunal que tenia motius raonables per creure que, en el moment que el delictes fou comès, ella era blanca amb tota evidència pel seu aspecte exterior o per consideració i reputació general.

—Cap africà no té el dret d'adquirir una propietat immobiliària en qualsevol indret de Sud-àfrica, i no entra en les intencions del govern general de concedir aquest dret als africans, inclús en els indrets que els són reservats.

—El ministre de l'Administració i

el Desenvolupament Bantú pot, en tot moment i sense cap motiu, suprimir una subvenció que hagi estat concedida a una escola d'una tribu o comunitat africana.

—Cap africà que resideixi legalment en una vila, segons un permís que li ho autoritzi, no és habilitat en ple dret a tenir amb ell la seva muller i fills.

—Si un indi (o un mestís o un africà) seu, en un parc, en un banc públic reservat als blancs, comet un delictes que pot ser castigat amb multa (300 lliures), fuet o pena d'empresonament de tres anys, o dues d'aquestes penes.

—És il·legal a un blanc i un no-blanc de beure una tassa de te plegats en un saló de te a Sud-àfrica, tret que hagin obtingut una autorització especial. Etc. □

100.000 membres; si se'ls considerés com a blancs i se'ls donés uns drets civils, ¿per què no donar-ne als indis que en són 500.000, als mestissos, que en són 1.700.000, als cafres, que en són 12.000.000? I a nosaltres, pobres blancs, que només en som 3.400.000, ¿què ens passaria...?». Això passava a l'aeroport de Johannesburg fa 20 anys. Compareu amb

era un dels pocs oficis que una dona negra no qualificada podia fer)...

És a dir, ruptura de la família (una de les coses més arrelades en l'esperit tradicional negre), constitució prop de les capitals blanques de la zona SO.WE.TO (South Western Townships o Municipis del Sud-oest), que esdevé, de fet i presa com a conjunt, la més gran ciutat de Sud-àfrica, apli-

La mà d'obra de les zones blanques és negra i els obrers han de tornar a zona negra a partir del toc de queda.

1986: 22.803.688 africans (anomenats cafres), 4.822.745 blancs, 2.803.174 mestissos (gent de pell blanca, però potser d'arrels *colored*), 876.000 indis. Total: 31.305.607 habitants.

Deixem de banda la cosa política, com es fan i s'apliquen les lleis, la policia, les manifestacions, la tortura, el tracte a les presons, registres sense manament judicial, detencions i condemnes sense judici, matances com a Sharpeville i Soweto, i anem a coses més elementals: la mà d'obra de les zones blanques és negra i ha d'anar a zona negra a partir del toc de queda (cada matí i vespre els treballadors viatgen 6 hores en tren); tot i residir en zona negra, un home no pot tenir amb ell més de 72 hores la seva dona, els fills, els germans, els amics, no cal dir-ho; més de dos persones reunides és reunió il·legal; l'Església Reformada Holandesa refusa la Carta dels Drets de l'Home de l'ONU perquè fa «a l'home i no a Déu centre i mesura de totes les coses»; el negre ha de pagar lloguer pels *townships* en què viu i per l'escola (ensenyament blanc en llengua tribal); els nascuts en zona blanca (o després declarada blanca) tenen també assignada una «reserva» aborigen; perquè no quedin negres de nit a les ciutats blanques fins hi ha una llei prohibint tenir minyona (que

cació a les mines i indústries de criteris contraris a la rendibilitat. Els blancs, que són els únics capacitats per a especialitzar-se, només fan de funcionaris, capatassos, gerents, policies. I els negres, els mestissos i els indis, que podrien cobrir tota una sèrie de tasques, tenen prohibit l'accés a treballs mínimament especialitzats. L'estat que presum de tecnologia més avançada, de mines més riques i de més alt nivell de vida de tot Àfrica, no sols no té altra mà d'obra que uns pobres peons negres contractats eventualment i, ha prescindit de tenir servei en les zones blanques, per por. Bé que els negres cobrin una vintena part que els blancs i els estigui prohibit rebre propines i pidolar si es moren de fam, la cosa no compensa.

El nivell de vida sud-africà és alt, la tecnologia és punta, les relacions internacionals són importants, però, paradoxalment, l'aparell productiu és frenat i entrabancat pel mateix *apartheid*: hi ha fàbriques per fer petroli a partir del carbó, autosubministrament de plantes aeronàutiques, en el fons, somnis autàrquics que els darrers vint anys han demostrat inviables. La idea era fer un front comú amb Salazar i Ian Smith, aïllar les zones angleses de Botswana, Lesotho, Swaziland, Malawi, constituir un fort

Reich amb tot el Sud del continent (Rhodèsia, Angola, Namíbia, Moçambic...). Si calia especialistes blancs i no n'hi havia prou, el projecte era fer-ne venir del que llavors era l'Europa feixista: Grècia, Portugal, Espanya, els ex-colons algerians actualment residents al Midi francès. La fita de doblar o triplicar el nombre de blancs fanàticament feixistes i reduir policialment el creixement de la població negra de Sud-àfrica no s'ha complert ni remotament: els blancs han passat de 3 a 4 milions, els *colored* han doblat (com ja hem vist) i els possibles aliats han estat tots derrocats.

Un país «modern» no pot tenir com a ideal ni l'autarquia ni una mena de camp de concentració gènere nazi (on els presos sortien cada dia per treballar a les fàbriques de Krupp quasi de franc i tornar-hi a dormir ben provistos de passis signats pels responsables del camp). No és només que quedi aïllat de les grans instàncies internacionals (tret de la CIA, que hi té instal·lacions per vigilar el pas de submarins soviètics de l'Índic a l'Atlàntic i viceversa): la Commonwealth, la CEE, el Consell Ecumènic de les Esglésies, la Comissió Internacional de Juristes, l'OUA, l'OIT, la FAO, l'OMS, la UNESCO, duen campanyes anti-*apartheid* fa més de 20 anys. És que la mateixa base del capitalisme vol jugar un doble front, el de la producció i el de la distribució: la mà d'obra barata no és res sense una sòlida xarxa de mercats (vegeu Corea, Hong-Kong, Taiwan, Singapur... enviant els mercats europeus i nord-americans).

La simple mesura d'impedir als avions sud-africans aterrar fora de les fronteres, el tall del subministrament de petroli són suficients per col·lapsar el gegant sud-africà: si no hi ha sancions suficients, sabrem gràcies a qui sobreviu un país ric però bàrbar, al qual *apartheid* ha deixat lligat de mans en un carreró sense sortida del que li convindria recular. Viure en *apartheid* vol dir establir una doble censura fins en la televisió: Tele-serials com *Escrava Isaura* o *Vacacioneres en el mar*, films com *Allò que el vent s'endugué* són considerats subversius, en tant que mostren com a normal la convivència entre gent de diverses races. Nazisme es això: una tecnologia avançadíssima al servei d'objectius absurdament retrògrads. I no cal valoracions de conjunt, perquè la descompensació modern-arcaic es palesa en el més trivial de la vida quotidiana, els detallets de què no parlen els diaris. □